

(390. 5.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 24 September 1915.)

Ook de ondergeteekende betreurt de hooge uitgaven, welke uit de buitengewone omstandigheden voortvloeien en waarschijnlijk nog zullen voortvloeien. Hij heeft dan ook niet nagelaten zooveel mogelijk naar zuinigheid te streven. Dit is niet het geval zou zijn geweest ook bij de salaris- en toelagenregeling voor gepensioneerde officieren, die tijdelijk weer in dienst zijn gesteld, moet worden ontkend. Ten bewijze daarvan is als bijlage aan deze Nota toegevoegd een overzicht van de toelagen, welke door verschillende categorieën van officieren, ook die van het Indische leger, worden genoten. Het is overigens juist, dat een officier, die tijdens de mobilisatie wordt overgeplaatst, van af den dag der overplaatsing de toelage geniet voor een officier, buiten zijne standplaats vertoevende. De reden hiervan is, dat in een *gemobiliseerd* leger — behalve voor hen, die in hunne vredestandplaats zijn gebleven — van eene *vaste* standplaats geen sprake kan zijn; de duur van het verblijf van zoodanig officier in zijne nieuwe standplaats is toch zeer onzeker, zoodat dit verblijf slechts als tijdelijk kan worden beschouwd.

Burgerlijke leden en adviseerende burgerlijke leden van de verplegingscommissie in de Stelling van Amsterdam ontvangen thans een vacatiegeld van f 15 voor elken dag, waarop zij eene vergadering hebben bijgewoond of ingevolge opdracht van den stellingcommandant werkzaamheden van langen duur hebben verricht. (In oorlogstijd bedraagt het vacatiegeld f 30.)

Het Koninklijk besluit van 30 September 1914 (*Staatsblad* n°. 467) heeft aan het genieten van dubbel traktement van militairen, die Rijksambtenaar zijn, een einde gemaakt met ingang reeds van 1 October van dat jaar.

Een gepensionneerd officier die in actieven dienst wordt hersteld — hetzij *gedwongen* op grond van de 1ste alinea van art. 76 der Bevorderingswet, hetzij *op aanvrage* volgens de laatste alinea van dat artikel — wordt bij het weder verlaten van den dienst *opnieuw* gepensionneerd, ingevolge art. 77 der Bevorderingswet en art. 9 van de Pensioenwet. Indien hij niet reeds het maximum pensioen genoot, aan zijn rang verbonden, zal het nieuwe pensioen natuurlijk hooger zijn dan het oorspronkelijke, vermits zijn *diensttijd* verlengd is. En indien het oorspronkelijk pensioen dagteekent van vóór 1 April 1911 zal ook de op dien datum voor de officieren ingegane verhooging der *standpensioenen* tot gevolg hebben, dat het nieuwe pensioen hooger is. Ten gevolge van een en ander hebben thans een vijftal officieren dien dienst *opnieuw* verlaten, met een *hooger* pensioen dan vroeger door hen genoten werd.

De bepalingen betreffende de menagegelden hebben eene geschiedenis, die men moet kennen: op gebrek aan zuinigheid wijzen zij, naar het voorkomt, niet. In vredetijd ontvangt een dienstplichtige bij verlof geen soldij noch vergoeding voor levensmiddelen, terwijl een vrijwilliger gedurende een verlof van ten hoogste 30 dagen soldij en menagegeld behoudt. In verband met den korten duur van den eersten oefeningstijd wordt dit verschil in behandeling door de dienstplichtigen dan niet ernstig gevoeld. In gemobiliseerden toestand echter, waarbij op vrijwilligers en dienstplichtigen even zware diensten en verplichtingen drukken, is deze ongelijkheid eene groote onbillijkheid tegenover de laatste. Vandaar dat de ondergeteekende het billijk oordeelde, aan de dienstplichtigen althans gedurende de eerste 4 dagen van het verlof behoud van soldij met de daaraan verbonden vergoeding voor levensmiddelen toe te kennen. Zulks geschiedde voor wat de soldij betreft bij Koninklijk Besluit van 3 Decem-

ber 1914 n°. 37 (*R. M.* blz. 934), en voor wat het menagegeld betreft, bij Koninklijk besluit van 15 December 1914 n°. 76 (*R. M.* blz. 948).

Daar het bepaalde in art. 52 van het Reglement van Administratie bij de Landmacht, hetwelk aan het genot van soldij steeds dat van levensmiddelen of vergoeding daarvan verbindt, ten aanzien van de menagegelden vóór de mobilisatie voor dienstplichtigen buiten werking was gesteld, bleef, zooals later bleek, bij verschillende korpsen de opvatting bestaan, dat ook na voornoemde Koninklijke besluiten de dienstplichtigen geen vergoeding voor levensmiddelen mocht worden uitgekeerd. Zoodra dit bleek, werd in eene nieuwe order verduidelijkt, dat tijdens de mobilisatie bedoeld art. 52, gelijk vroeger steeds het geval was, ook ten aanzien van dienstplichtigen moest worden toegepast. Bij vorenbedoelde korpsen moest dus de niet uitbetaalde vergoeding alsnog worden uitgekeerd en wel van af 1 December 1914. Daar vele verzuimd hadden van de sedert 1 December 1914 verduidelijking aanteekening te houden, ging zulks inderdaad met niet geringe administratieve moeilijkheden gepaard. Van „terugwerkende kracht” kan echter in eigenlijken zin niet worden gesproken, doch wel van het herstellen van een vroeger onwillekeurig begaan verzuim. Voor dit herstel pleiten ongetwijfeld redenen van billijkheid.

Inderdaad zijn bij de mobilisatie een zeker aantal miliciens en landweermannen aanvankelijk voor den dienst ongeschikt verklaard en tijdelijk met verlof gezonden. Aangezien geen definitieve afkeuring had plaats gehad, moest dit verlof wel beschouwd worden als tot herstel van gezondheid, hetgeen aanspraak op behoud van jaarwedde of soldij met zich brengt. Dat de definitieve afkeuring niet aanstonds volgde, kwam voort uit de feitelijke omstandigheid, dat voor dit doel in den eersten tijd niet voldoende commissiën van onderzoek konden worden gevormd. Vergoedingen werden intusschen aan de gezinnen van deze miliciens en landweermannen niet uitgekeerd, omdat zij geacht moesten worden na hun terugkeer in het gezin als kostwinner te kunnen optreden. Op het oogenblik is nog niet na te gaan welke kosten door het gebeurde zijn veroorzaakt.

Uit het nog beschikbare materieel werden de regimenten veld-artillerie, waarbij dit nog niet had plaats gehad, met eene IVde afdeling uitgebreid. De daarvoor benodigde paarden werden geleidelijk als „voljarige” uit den handel aangekocht. Mocht Nederland in den oorlog worden betrokken, dan zal ook in de bij die nieuw opgerichte afdelingen alsdan eventueel nog ontbrekende paarden door eene nieuwe paardenvordering worden voorzien.

Ongetwijfeld ware de aanvraag beperkt tot hetgeen tot 30 September noodig zal zijn, indien men bij de raming te doen had gehad met gewone uitgaven, die op grond van vaststaande gegevens vooraf nauwkeurig geraamd hadden kunnen worden. Waar zulke gegevens over het afgelopen tijdperk van de mobilisatie nog niet in voldoende mate ter beschikking stonden, was dit uiteraard voor volgende maanden nog minder het geval en behoorde derhalve niet al te angstvallig te worden geraamd.

Omtrent de kosten van de mobilisatie der strijdkrachten in andere kleine neutrale landen zijn nog geen betrouwbare gegevens voorhanden.

Tot zijn leedwezen heeft de ondergeteekende vernomen, dat de verstrekte gegevens in de Memorie van Toelichting omtrent de besteding der toegestane gelden over 1914 enkele leden niet bevredigd hebben.

Hoe gaarne hij ook aan het verlangen van bedoelde leden zou willen voldoen, hij kan slechts herhalen, dat het hem vooral nog onmogelijk is betrouwbare overzichten te verstrekken.

De in het leger beschikbare administratieve krachten, waarop in het verslag wordt gedoeld, worden zooveel mogelijk werkzaam gesteld op bureelen ten einde het administratief personeel behulpzaam te zijn bij zijn werk. Ook worden

dienstplichtigen zoowel van de militie als van de landweer opgeleid tot sergeant-majoor-administrateur en adjudant-onderofficier-kwartiermeester, ten einde hun ook zelfstandigen arbeid te kunnen opdragen.

De geldelijke verantwoordingen over het 1ste en 2de kwartaal 1914 van alle korpsen, met uitzondering van een korps over laatstgemeld kwartaal, zijn naar de Algemeene Rekenkamer overgebracht. Hiervan zijn door de Kamer verevend 28 verantwoordingen over eerstgenoemd kwartaal.

Ook naar de meening van den ondergeteekende behooven alle kosten, op de interneering vallende, door de daarbij betrokken Rijken te worden vergoed. Er zijn echter uitgaven gedaan, die billijkheidshalve niet ten volle zullen kunnen worden teruggevorderd. Men denke bij voorbeeld aan de aanzienlijke uitgaven voor den bouw en de inrichting van barakken, die na de opheffing van de interneeringsdepots vermoedelijk nog eene niet onbelangrijke waarde zullen vertegenwoordigen. Voor zooveel er kosten zijn gemaakt, die men in zekeren zin weelde-uitgaven zou kunnen noemen, maar die de strekking hadden om het langdurig verblijf van de geïnterneerden eenigszins te veraangenameu, ligt het in de bedoeling, ook deze te zijner tijd voor verhaal in aanmerking te brengen.

De Regeering is niet overtuigd dat een maximum bedrag van f 2 per dag voor de gezinnen der landweermannen, die in gewone omstandigheden op 1 Augustus 1914 of later zouden zijn ontslagen, en van f 1,50 per dag voor de gezinnen der overige landweermannen en der miliciens, over het algemeen niet voldoende is. Mochten echter de inlichtingen nopens vergoedingsreclames, welke door de ingestelde provinciale commissies van voorlichting zullen worden uitgebracht, de noodzakelijkheid van verhooging der vergoedingsmaxima uitwijzen, dan zal de Regeering niet aarzelen, daartoe strekkende wetsvoorstellen te doen.

Ten aanzien van de verlovenregeling legt de ondergeteekende er zich bij voortdurend op toe aan de economische behoeften zooveel te gemoet te komen als met de eischen van de landverdediging is overeen te brengen. Wat hem tot dusver bekend is geworden omtrent een zoogenaamden handel in verloven, heeft hem niet den indruk gegeven, dat in bedoelde handelingen afkeurenswaardige praktijken moeten worden gezien. In vele gevallen komt het niet verkrijgen van verlof of voldoende verlof neer op een oeconomisch nadeel. Indien nu een dienstplichtige een zeker verlof niet kan verkrijgen omdat de sterkte van het legeronderdeel, waartoe hij behoort, dan te veel zou slinken, kan het zijn, dat daartegenover een ander staat die wel verlof heeft verkregen of zou verkrijgen, voor wien dat verlof eene veel mindere waarde heeft. De ondergeteekende ziet er geen kwaad in wanneer in zoo'n geval de laatste blijft en de eerste met verlof gaat na tot genoegen van den laatste de waarde van diens verlof vergoed te hebben. Zijn de gevallen waarop in het verslag wordt gedoeld, evenwel van minder onschuldigen aard, dan houdt de ondergeteekende zich voor mededeeling van die gevallen aanbevolen.

De schijnbaar ongelijke behandeling van eene verlofsaanvraag voor een wethouder der gemeente Schiedam en eene verlofsaanvraag voor een wethouder der gemeente Delft vindt hare reden in de adviezen, welke door den betrokken Commissaris der Koningin nopens die aanvragen werden verstrekt. Aangezien in beide gevallen de uitgebrachte adviezen gevolgd werden, is inderdaad van ongelijke behandeling geen sprake geweest. Intusschen heeft op nadere vertoogen van burgemeester en wethouders van Delft alsnog verlofsverleening plaats gehad.

De brochure van den heer GROENINX VAN ZOELÉN was niet aan de aandacht van den ondergeteekende ontgaan. Omtrent de daarin bedoelde „onbekende factoren” kunnen dezerzijds zonder nadere aanduiding geen inlichtingen worden gegeven. Wenschelijk ware het daarom geweest, indien de schrijver zich duidelijker had uitgesproken. Overigens bevat het werkje

zóoveel onjuistheden en verkeerde voorstellingen, dat ondergeteekende het ondoelmatig acht hier nader op den inhoud in te gaan.

Met betrekking tot de vraag of indienststelling van de militieplichtige studenten in de geneeskunde als adspirant-reserve-officieren van gezondheid naar vaste regelen geschiedt, zij het volgende opgemerkt. Bij den aanvang der mobilisatie zijn alle militieplichtige studenten, adspiranten-reserve-officieren van gezondheid, in werkelijken dienst geroepen, het grootste deel werd ingedeeld bij de troepen, evacuatie-treinen en ziekeninrichtingen. Aan een aantal hunner werd op hun verzoek een studieverlof voor een bepaalden termijn verleend, voor zoover hunne diensten gemist konden worden. Een klein deel werd later tot nadere oproeping met verlof gezonden, omdat van hunne diensten geen gebruik behoefde te worden gemaakt. Van deze studenten werden later de kandidaten en de doctorandi weder opgeroepen om hygiënisch toezicht bij de troepen te houden. Diegenen van hen, die het candidaatsexamen nog niet hadden afgelegd, zijn eerst op 15 Juli jl. weder onder de wapenen geroepen, te gelijk met die studenten, die de verbintenis van adspirant-reserve-officier van gezondheid na 1 Augustus 1914 aangegaan hadden.

Dat op gelijkkluidende verzoekschriften van studenten een verlof tot nadere oproeping in verschillenden zin beschikt kon worden, spreekt vanzelf. De inwilliging daarvan hangt af van de vraag of de studenten gemist konden worden; verder werd overwogen of het verblijf aan de universiteit voor de studie al dan niet strikt noodzakelijk was.

Voor zooveel betreft de vraag, of eene regeling ware te treffen in dien zin dat de studenten hunne studiën aan de universiteiten geregeld kunnen voortzetten met militaire oefening ter plaatse, zij opgemerkt, dat deze militairen bij verschillende geneeskundige formatiën dienst moeten doen, zoodat de voor hen noodige militaire oefening nadat deze eenmaal verkregen is, in deze niet den doorslag geeft; evenwel zijn sedert geruimen tijd maatregelen getroffen, waardoor alle adspiranten-reserve-officieren van gezondheid beneden den rang van sergeant (dat wil zeggen zij die nog geen doctorandus zijn) met onbepaald verlof worden gezonden tot het oogenblik waarop hunne diensten weder noodig zijn, en van de sergeanten en vaandrags (dit zijn de doctorandi en semi-artsen) de helft in de gelegenheid wordt gesteld hunne studiën voort te zetten, waarbij het in de bedoeling ligt voor eene billijke en doelmatige periodieke vervanging zorg te dragen. Door deze categorieën kunnen bij de troepen reeds belangrijke diensten bewezen worden. Op deze wijze wordt althans zooveel mogelijk aan de particuliere belangen der betrokkenen te gemoet gekomen en wordt tevens het belang van den militairen geneeskundigen dienst gebaat. In dit opzicht nog verder te gaan, door alle adspiranten-reserve-officieren van gezondheid geregeld, dit is onverkort, hunne studiën te laten volgen, is voorshands niet mogelijk gebleken, zonder aan de geneeskundige verzorging der strijdmacht afbreuk te doen. Overigens moet wel in het oog worden gehouden, dat de medische studenten hier bedoeld, zij het ook dat zij eenige belemmering in hunne studie ondervinden, hiermede hunne militaire verplichtingen af zijn en dus in veel gunstiger omstandigheden blijven verkeerend dan tal van studeerenden, die tot gewapenden dienst verplicht zijn geworden.

Het is den troepencommandanten bekend, dat zij bij behoefte aan nieuwe kleedingstukken deze kunnen aanvragen.

In de tegenwoordige omstandigheden bestaat er geen zekerheid dat men alleen door aankoop zal kunnen voorzien in de groote hoeveelheden hooi, welke dagelijks benodigd zijn.

Om deze redenen is men tot vordering overgegaan.

Tot den bouw van barakken wordt, in verband met de kosten, slechts dan overgegaan, wanneer de omstandigheden zulks beslist noodig maken.

Over het algemeen kunnen tegen legering in tenten gedurende den zomer geen overwegende bezwaren bestaan.

Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor 1916.

Ook in verband met het naderende ongunstige jaargetijde, is de barakkenbouw thans wederom krachtig ter hand genomen.

De wijze van beheer van militaire cantines (verpachting of eigen beheer) moet althans tijdens den mobilisatietoestand wegens de zeer uiteenlopende plaatselijke omstandigheden aan de korpscommandanten worden overgelaten.

Ten aanzien van de legering in de tot kazerne ingerichte openbare school aan de Brandewijnsteeg te Leiden moge het volgende dienen. Inderdaad werd in Februari een der lokalen dezer school door den divisiearts voor legering ongeschikt verklaard en dientengevolge ontruimd. Daar hierdoor de beschikbare ruimte voor de in deze school gelegerde compagnie onvoldoende werd, moest aan enkelen eene slaappleats worden aangewezen, welke door afwezigheid van anderen met

periodiek verlof open was. Behalve dat deze regeling bezwaren opleverde voor den inwendigen dienst bij de compagnie, noopte zij de manschappen tot herhaaldelijke verwisseling van slaappleats. De betrokken personen hebben zich daarop tot hun chef gewend met het verzoek weder in het ongeschikt verklaard lokaal te mogen logeeren. Het beste deel daarvan is toen weder in gebruik genomen. Intusschen is gebleken, dat bij eene andere te Leiden gelegerde compagnie door het verleenen van vele langdurige verloven logiesruimte beschikbaar was gekomen. Dientengevolge is het bewuste lokaal weder ontruimd kunnen worden.

De Minister van Oorlog,

BOSBOOM

BIJLAGE VAN DE NOTA NAAR AANLEIDING
VAN HET VERSLAG.

Overzicht van de toelagen en vergoedingen genoten door de verschillende categorieën van officieren, ook door die van het Indische leger.

I. ALGEMEENE REGELING.

Toelagen gedurende de mobilisatie.

	A. Dagelijksche toelage gedurende de mobilisatie.			B. Toelage voor alleenreizenden gedurende de mobilisatie.				
	Bij nachtverblijf in de woonplaats.	Bij nachtverblijf buiten de woonplaats.		Bedrag.		Het bedrag wordt verhoogd, wanneer de militairen moeten voorzien in eigen:		
		Gehuwd.	Ongehuwd.			Huisvesting met:		Stalling van dienstpaarden met:
				Ge-huwd.	Onge-huwd.	Ge-huwd.	Onge-huwd.	
Opperofficieren	—	f 4,—	f 3,— ¹⁾	f 5,—	f 4,—	f 3,—	f 3,—	
Hoofdofficieren	—	3,—	2,— ¹⁾	4,—	3,—	2,50	2,50	f 0,25
Subalterne officieren	—	2,—	1,50 ¹⁾	3,—	2,50	2,—	2,—	

Alleenreizende officieren die voor dienst na 12 uur 's middags langer dan 6 uur uit hunne woonplaats of tijdelijk aangewezen standplaats afwezig zijn, dan wel tijdens de reis moeten overnachten buiten hunne woonplaats of tijdelijk aangewezen standplaats, genieten in plaats van de toelagen bedoeld in kolom A, de toelagen bedoeld in kolom B.

Officieren, die niet voor Rijksrekening aan de soldatenmenage ter plaatse deelnemen, ontvangen in plaats daarvan eene vergoeding wegens gemis van levensmiddelen van f 0,35 (gehuwden buiten hunne woonplaats f 1 per dag).

Bij ziekte, verlof of andere redenen van dienstverhinderings worden de mobilisatietoelage en de vergoeding wegens gemis van levensmiddelen slechts gedurende vier dagen genoten.

¹⁾ Deze toelagen zijn sedert 16 Augustus 1915 teruggebracht tot resp. f 2, f 1 en f 0,50.

II. BIJZONDERE REGELINGEN.

I. Door de gepensioneerde officieren die krachtens art. 76 der Bevorderingswet voor de landmacht 1902, of art. 52 van de Wet voor het reserve-personeel der landmacht 1905 weder in hun vorigen rang in dienst worden gesteld, wordt eene toelage genoten, bedragende:

voor een opperofficier f 6;
voor een hoofdofficier f 5, en
voor een subaltern officier f 4 per dag.

II. Gewezen officieren die worden benoemd:

krachtens art. 131 der Regtspleging bij de Landmagt tot lid van een krijgsraad;
tot tijdelijk plaatsvervangend secretaris bij een krijgsraad;
tot tijdelijk plaatsvervangend officier-commissaris bij een

krijgsraad of in een der garnizoenen buiten de residenties van de krijgsraden, of

tot secretaris in een dier garnizoenen,
genieten eene toelage van f 6 per dag.

III. De directeur van den Rijkspostduivendienst geniet eene toelage van f 4 per dag.

IV. Officieren (onderluitenanten), officieren van gezondheid, paardenartsen en militaire apothekers van het leger in Nederlandsch-Indië, met verlof hier te lande zoomede bij het Departement van Koloniën gedetacheerde hoofd- en verdere officieren die eventueel ter beschikking van den Minister van Oorlog zijn gesteld, genieten ongeacht de plaats hunner werkzaamstelling eene toelage, bedragende:

voor een opperofficier f 6;

voor een hoofdofficier f 5, en

voor een subaltern officier f 4 per dag.

V. Aalmoezeniers en veldpredikers genieten eene toelage van f 10 per dag.

VI. Technische opzichters van den dienst der chauffeurs genieten eene toelage van f 10 per dag.

VII. Oud-officieren van gezondheid, oud-paardenartsen en oud-militaire apothekers die weder als zoodanig zijn werkzaam gesteld, genieten eene toelage van f 10 per dag.

VIII. Commandanten van interneeringsdepots genieten eene dagelijksche toelage, bedragende:

f 12 bij eene sterkte aan geïnterneerden van 10 000 man of meer;

f 10 bij eene sterkte aan geïnterneerden van 5000 tot 10 000 man;

f 8 bij eene sterkte aan geïnterneerden van minder dan 5000 man.

IX. Officieren, toegevoegd aan de commandanten van interneeringsdepots, genieten eene dagelijksche toelage, bedragende:

voor een hoofdofficier f 8;

voor een subaltern officier f 6.

X. Het bepaalde bij de dezerzijdsche beschikking van 15 December 1914, Vide Afd. n°. 344 (R. M. 1914 blz. 948) is ook van toepassing op de hiervoren onder I, II en IV genoemde officieren, alsmede op de stationscommandanten. Voor de overige hiervoren genoemde categorieën van personen wordt de vergoeding voor verblijfkosten buiten hunne woonplaats geacht in hunne belooning begrepen te zijn.

XI. Titulaire rangen komen bij de toepassing van hetgeen hier voren werd bepaald, niet in aanmerking.

XII. *Vrijwillig militair automobielkorps.*

Leden en tijdelijke leden ontvangen f 10 per dag, alsmede van Rijkswegen banden, benzine, olie en carbid, terwijl in dienst beloopt schade door het Rijk wordt vergoed.

XIII. *Vrijwillig militair motorrijderskorps.*

Alleen de commandant is officier; hij ontvangt f 5 per dag, alsmede van Rijkswegen banden, benzine, olie en carbid, alsmede vergoeding voor in dienst beloopt schade.

XIV. *Stationscommandanten.*

Dezen ontvangen eene dagelijksche toelage van f 6. Bovendien genieten zij dezelfde mobilisatietoelagen als de overige officieren van het leger als mobilisatietoelagen, met dien verstande, dat voor de berekening der laatste de laatst bekleede effectieve rang in aanmerking wordt genomen (zie het gestelde onder X en XI hierboven).